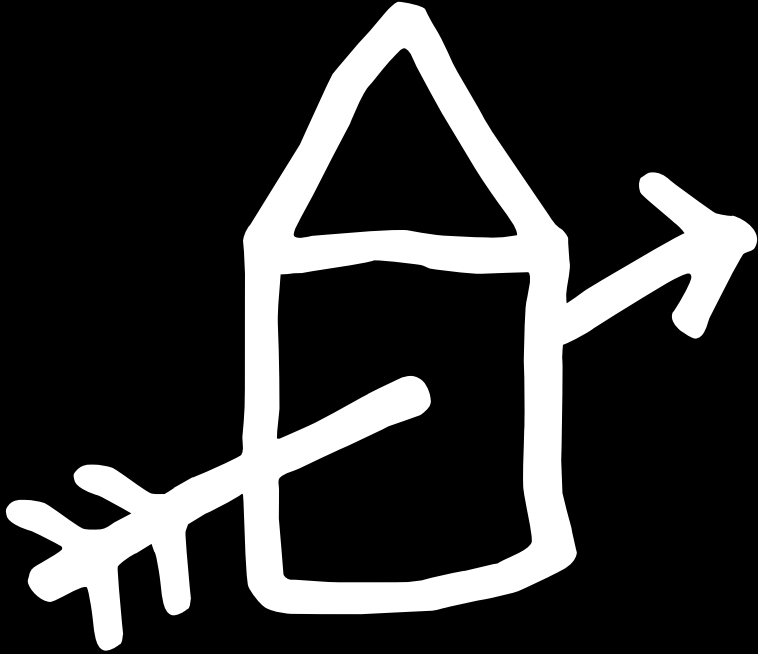

Baerne

In dit nummer o.a.:

- Herman Kruyder, een getroebleerd kunstenaar
- Amaliaaan 39 verdwenen
- David Zuiderhoek, architect Gaspard de Colignyschool
- Expositie 'Zand erover'

Hét ware huis

Van Berkum Makelaars

Van Berkum Makelaars bv | Makelaars in en taxateurs van onroerende zaken
Nieuw Baarnstraat 93 Postbus 135 3740 AC Baarn | Lid NVM Wonen - BOG
telefoon (035) 541 84 45 | info@vanberkummakelaars.nl

Baerne

VAN DE VOORZITTER

Op 22 maart jl. plaatste ik de volgende tweet op Twitter: *Gisteravond ben ik tot voorzitter benoemd van de Historische Kring Baerne. Een eer om in de voetsporen van André Mascini te mogen treden!* Tja, en dan mag je als kersverse voorzitter bijna meteen een voorwoord voor de *Baerne* schrijven. De eerste weken stonden vooral in het teken van kennis maken. Met alle bestuursleden en vele vrijwilligers heb ik inmiddels gesprekken gevoerd. Het enthousiasme dat ik hierbij ontmoette stimuleert mij om mijn nieuwe taak voortvarend op te pakken.

Er liggen genoeg onderwerpen die de komende tijd aandacht behoeven. Zoals het ruimtegebrek waarmee de Oudheidkamer te kampen heeft. Maar denk ook aan het (verder) digitaliseren van de collectie en het online plaatsen ervan. Verder hebben we de wens om ons tijdschrift in kleur te gaan uitgeven.

Sommige zaken zijn gemakkelijker, sneller en goedkoper te regelen als we in de regio Eemland samenwerken en daarvoor wil ik mij ook graag inzetten. Uiteraard zonder in te boeten op onze zelfstandigheid. De samenwerking met Baarnse organisaties is eveneens belangrijk. Ik denk hierbij allereerst aan de *Stichting Mooi Baarn*, maar ook aan de *Vrienden van het Cantonspark* en het *Comité 4 en 5 mei Baarn*, om zo maar enkele voorbeelden te noemen. Maar de nadruk bij onze vereniging zal altijd blijven liggen op de bevordering van de belangstelling voor de geschiedenis van Baarn, Lage Vuursche

en Eembrugge! Behalve de samenwerking met andere organisaties is ook die met de gemeente van groot belang! Gelukkig weet ik uit eigen ervaring dat de HKB zich in een warme belangstelling van ons gemeentebestuur mag verheugen. Dit bleek onder andere recent op 7 april toen wethouder Mariska de Koning bijna de hele ochtend te gast was bij de werkgroep Oude Begraafplaats. Ze liet zich uitgebreid informeren over hun trouwe werkzaamheden aan de Berkenweg.

Als afsluiting breng ik u helaas een triest bericht: op 22 april jl. is ons erelid Jo van den Brink overleden op 95-jarige leeftijd. Wij willen de nabestaanden veel sterkte toewensen bij het verwerken van dit verlies.

Met hartelijke groet, Jan Baerends

INHOUD

Van de voorzitter	33
Herman Kruyder,	
een getroebleerd kunstenaar	34
Glorieus Baarn & Lage Vuursche	42
Amaliaaan 39 verdwenen	44
David Zuiderhoek,	
architect Gaspard de Colignyschool	50
Giften eerste kwartaal 2017	61
Expositie 'Zand erover'	63
Colofon & agenda	64

Foto omslag: Zelfportret Herman Kruyder (foto: wikipedia.nl).

Baerne

HERMAN JUSTUS KRUYDER,

EEN GETROEBLEERD KUNSTENAAR

Baarn staat niet heel goed bekend als een kunstenaarsdorp, het nabijgelegen Blaricum en Laren steken op dat gebied met kop en schouders boven onze gemeente uit, maar hier zijn wel degelijk een aantal kunstenaars als (voormalig) ingezetene aan te treffen. Eén daarvan is Herman Kruyder. Een naam die niet bij iedereen een belletje laat rinkelen, maar onderstaand artikel gaat nader in op zijn leven, waardoor u misschien het werk van deze interessante schilder van dichtbij wilt gaan bekijken in een museum.

door: Douwe van der Meulen

Herman Justus Kruyder werd geboren op 7 juni 1881 in Lage Vuursche. Hij was de zoon van Herman Justus Kruyder sr. (1831-1918) en Anna Maria Geertruida Klokke (1843-1931). Zijn vader was Nederlands Hervormd en zijn moeder Luthers. Herman en zijn tweelingbroer Willem Frederik Frans (Wim) werden Luthers gedoopt. Wim Kruyder werd later opgeleid tot werktuigbouwkundige. Het gezin verhuisde in 1884 naar Baarn, waar de vader zijn functie als schoolhoofd in de Vuursche verruilde tegen dezelfde functie aan de nieuw gebouwde Oosterschool in Baarn. De Oosterschool is de voorloper van de Bestevaerschool en De Uitkijck.

De jonge Herman kreeg tekenlessen in Baarn van Carel van Dapperen, zelf leerling van August Allebé. In Wormerveer werd Herman bij een familielid opgeleid tot huis- en decoratieschilder. Op zijn achttiende ging hij naar de Kunstnijverheidsschool te Haarlem. Een

van zijn leermeesters was de schilder H.M. Krabbé.

In 1904 begon Kruyder als glasschilder en later als ontwerper van gebrande glazen bij glazenier Jan Schouten in Delft. Diens atelier voor gebrandschilderd glas was gevestigd in het Prinsenhof in Delft. In dit glasatelier werkte ook de latere schilder Jan Mankes.

In 1907 ging Kruyder bij zijn ouders in Haarlem wonen om zich helemaal aan de schilderkunst te wijden. Zo kopieerde hij bijvoorbeeld oude meesters in het Frans Hals Museum. Doordat Kruyder zijn werken nooit zou dateren, wordt vaak een indeling gemaakt naar de plaatsen waar hij woonde.

Haarlem 1907-1916

In Haarlem trouwde Kruyder met de Amsterdamse kunstenares Jo Bouman. Zij gaf van 1912-1916 les op de Dagtekenschool voor Kunstambachten. Zij schilderde, tekende, maakte houtsne-

den, lappen-composities en illustreerde kinderboeken. En was lid van kunstenaarsvereniging *De Ploeg*. Als onderwerp nam ze vaak dieren. In 1928 exposeerde ze in *De Vuurslag* in Den Haag deze lappen-composities. Het kleurgebruik van kobalt en hardgroen, mauve en blauw doet denken aan de kleuren van Kruyders schilderijen.

Stilleven met vaas met bloemen, ongedateerd, transparante waterverf met krijt, 439 x 494 mm (coll. Singer Museum, Laren).

Herman Kruyder was ook maker van poppen en schimmen voor een poppenspel. In 1912 richtte Kruyder met Ko Doncker de *Vereeniging Het Schimmenspel* op. Doncker schreef de tekst en Kruyder maakte de meeste schimmen. Enkele jaren later ontstond in Haarlem het theater *De Waagspelers*, een groep poppen- en schimmenspelers, waarvoor Kruyder handpoppen maakte. Hij studeerde modeltekenen op de tekenavonden in het

Waaggebouw of in de gemeenschappelijke ateliers, waar het er vrolijk aan toe kon gaan. Soms speelde hij gitaar en zong erbij.

In deze jaren schilderde Kruyder romantische bos- en weidelandschappen in de omgeving van Haarlem en Heemstede. Dit landleven legde hij vast in bonte kleuren en doet denken aan de volksschilderkunst. Het streven van de schilder Henri Boot om 'het wezen der dingen' uit te drukken had grote invloed op Kruyder. Naast boeren en boerderijdieren schilderde hij ook gestileerde plantmotieven.

Paradijs

De schilderijen geven een beeld van Kruyders innerlijk weer: enerzijds een sterk verlangen naar het paradijselijke onbedorven leven, anderzijds de angst en het schuldbesef. Tweemaal zou hij zijn paradijs schilderen. In 1913 het grote doek *Het Paradijs* met hoge bomen met op de voorgrond klein en teder de eerst paradijsbewoners, het zuivere leven. Adam en Eva staan als nietige schepsels in een idyllisch, weelderig oerwoud afgebeeld, omringd door hertjes.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog schilderde hij nogmaals een paradijs, *Paradijs II*. Dat bestaat dan echter uit kale bomen, met mensen die beschutting zoeken bij de dieren.

In 1912 sloot Kruyder zich aan bij de liberale Amsterdamse schildersvereniging *St. Lucas*, die openstond voor nieuwe richtingen als het luminisme, fauvisme en kubisme. Geïnspireerd door het ku-

bisme en het expressionisme ontwikkelde hij zijn eigen stijl: kunst met intense kleuren.

Heemstede 1916-1919 en Bennebroek 1919-1926

In 1916 vestigde Kruyder zich aan de Meester Lottelaan 16 in Heemstede om later te verhuizen naar de Achterweg. Vanaf deze tijd werd de invloed zichtbaar van nieuwe stromingen in de schilderkunst, zoals het expressionisme en

het kubisme. Hij ontwikkelde een geheel eigen stijl met sobere vormen, zware contouren en intense kleuren.

De romantische voorstellingen van het landschap werden toen steeds strenger en realistischer. Binnen het expressionisme nam Herman Kruyder een aparte plaats in. Hij werkte vrij geïsoleerd en trad nauwelijks met zijn kunst naar buiten. Van grote waarde was de vriendschap met de schilder en boekbandontwerper Leo Gestel (1881-1941), die hij

De Varkensdoder (ca. 1925), olieverf 56 x 68,5 cm (coll. Van Abbemuseum, Eindhoven).

kende uit het Amsterdamse kunstmilieu. Gestel bracht hem in contact met het kubisme van Paul Cézanne en Henri Le Fauconnier.

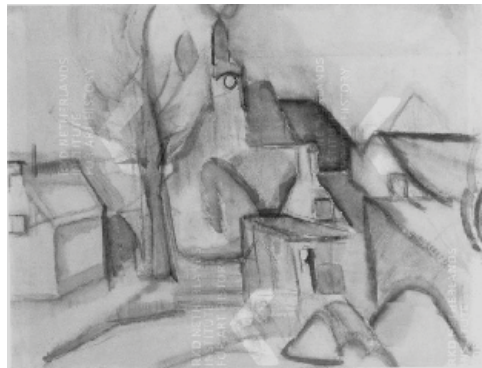
In 1917 had Kruyder zijn eerste een-manstentoonstelling bij kunsthandel De Bois in Haarlem. In 1918 sloot hij met De Bois een vierjarig contract waarmee hij zich verzekerde van inkomsten.

In 1923 betrokken de Kruyders hun nieuwe afgelegen woning aan de Kleine Sparrenlaan 22 in Bennebroek. Zij leefden er teruggetrokken in de natuur. In zijn zoeken naar een veilige plek voelde Kruyder zich beschermd en afgeschermd door het bos. In deze Bennebroekse tijd grijpt hij terug op glazenierskunst door de flonkering en kleurenpracht van glas-in-lood op het doek. In die periode begonnen echter ook de depressies. Herhaaldelijk moest Kruyder worden opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis, waar overigens ook zijn vrouw meer dan eens belandde.

De angsten en depressies van de kunstenaar worden duidelijk voelbaar in zijn werk. Een dreigende atmosfeer gaat zijn werk overheersen. Kruyders gevoel van onmacht tegenover de natuur leidt tot ernstige inzinkingen. Zijn werk *De varkensdoder* schilderde hij naar aanleiding van het slachten van krijsende varkens in het dorp. De varkensdoder was de man die het paradijselijke leven wreed verstoorde en de dood bracht. Kruyder keert zich af van de mens, wordt gekweld en hij hunkert naar een rusttijd.

Blaricum 1927-1934

Na een verblijf van zes weken in het ziekenhuis te Bloemendaal volgde een periode van herstel. Herman Kruyder zocht verdere genezing in een lange reis door Zuid-Limburg en België. Hij bezocht onder meer exposities van de Vlaamse kunstenaar Gustave van de Woestijne met wie hij de obsessie voor het sterk vergrote, uitpuilende oog deelt. Zijn realistische zelfportret toont een kop met grote achterdochtige ogen, waarbij de gelijkenis met zijn vader opvalt (zie omslag). Zijn somber gekleurde zelfportret lijkt zijn geestelijke toestand uit te drukken. Zoals een kind zijn verdriet niet kan verwoorden was het Kruyder onmogelijk zijn eigen verdriet te uiten in zijn werk. Het medisch advies in het Gooi te gaan wonen, had als resultaat dat zij een huis te Blaricum betrokken. Zijn atelierwoning aan de Mosselweg 3 bestaat nog en is herkenbaar aan een gevelsteentje dat

Gevelsteen voormalige atelierwoning van Kruyder (foto: S. Blijdestein van commissie ruimtelijke Kwaliteit, BEL-gemeente).

hij zelf vervaardigde. Ook in Blaricum zocht hij zijn onderwerpen in de omgeving, zoals *Melkmeisje*, *Wintergezicht te Blaricum* en *Boerderij te Blaricum*.

In 1926 maakte Herman Kruyder een ernstige geestelijke crisis door. Als gevolg hiervan sloot hij zich nog meer van de buitenwereld af, maar bleef contact houden met Gestel. In Blaricum werkte hij in een realistische stijl een tijdlang met rustiger kleuren. Maar de depressies, waar de gevoelige Kruyder steeds opnieuw ten prooi aan viel, gaven zijn schilderijen en tekeningen vaak een beangstigend karakter.

Eind jaren twintig wordt zijn manier van werken realistischer, soms bijna naïef, en doet denken aan de Franse kunstenaar Henri Rousseau. Het beangstigende karakter van het werk verdwijnt echter niet. Het verstoorde geluk is het thema in zijn werk. Het schilderij *Echtscheiding* lijkt de barsten in zijn ziel zichtbaar te maken. De contrasterende kleurvlakken en veel onverbiddelijke lijnen accentueren het diepe verdriet van de twee koppen.

Het uitbeelden van persoonlijk en verhevigd ervaren van de werkelijkheid zou pas later door stromingen als Cobra worden gedaan.

Dieren

De angsten en depressies waar Kruyder in toenemende mate last van kreeg, werden steeds meer zichtbaar in zijn werk. Zo ontstond in de Blaricummer tijd een serie sombere en dreigende dieren, zoals de kwaadaardige hond met een touw om zijn nek. In de ogen van de doods-

Echtscheiding (Groninger Museum, bruikleen Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).

bange hond brandt een groen licht.

Het grote sombere schilderij *Het laatste landschap* was Kruyders laatste werk.

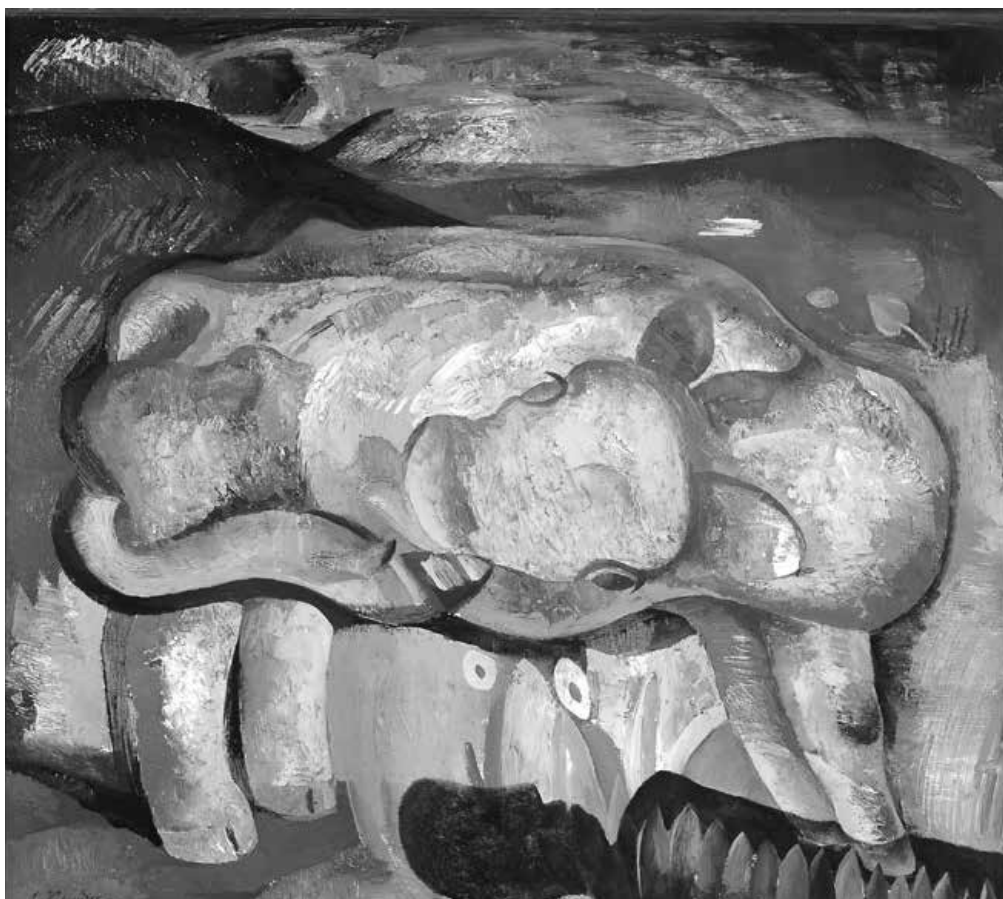
Terug naar Amsterdam 1934

Van tijd tot tijd kreeg Herman Kruyder een psychische inzinking en werd hij opgenomen in de Valeriuskliniek in Amsterdam. De behandelende artsen adviseerden Kruyder en zijn vrouw gescheiden te gaan wonen om te trachten de vicieuze cirkel te doorbreken. Want ook Jo leed aan depressies en daarin leken ze elkaar af te wisselen. Jo trok in 1934 in bij haar moeder in Amsterdam en Herman ging wonen op Zomerdijkstraat 18 in Amsterdam,

waar hij over een atelier kon beschikken. Herman overleed echter abrupt op 29 april 1935 tijdens een opname in de Valeriuskliniek, aan de gevolgen van een sprong van het balkon⁷. Jo bleef bij haar moeder en zus Nel wonen en verhuisde later met hen mee naar Amersfoort. Zij zou op 28 juni 1973 overlijden in verzorgingshuis Puntenburg in Amersfoort.

Exposities en blijken van waardering

Dat Kruyder in Blaricum reeds landelijke erkenning had gekregen als expressionist bleek uit een anekdotisch voorval. Er was een expositie georganiseerd door de Gooise schilders, maar voor deze tentoonstelling had Kruyder geen uitnodiging ontvangen. Met een kar met daarop drie van zijn schilderijen ging hij

Stierkalf, olieverf op doek, 109 x 123,5 cm (Singer Museum, Laren: bruikleen coll. Regnault).

Kerstklokken over België, 1914-1915, aquarel met zwart krijt, 521 x 685 mm (coll. Singer Museum, Laren).

naar *Hamdorff* in Laren, het café waar de Gooise schilders vaak bijeenkwamen en ook exposeerden. Op dat moment was men bezig de tentoonstelling in te richten. Na rondgekeken te hebben wees hij op drie werken. 'Dat is rotzooi,' verzekerde hij beslist, 'dat moet er uit!' Hierop lichtte hij de gewraakte schilderijen van de wand en hing er zijn eigen doeken voor in de plaats. Toen knikte hij tevreden, keerde zich zwijgend om en verdween met zijn handkar.

De Larense verzamelaar T.A. Regnault kocht regelmatig werk van Kruyder aan in een tijd waarin deze kunstenaar ondergewaardeerd werd. Toen het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in 1948 een tentoonstelling liet samenstellen die als 'ambassadrice' van de Nederlandse moderne kunst door West-Europa en naar overzeese gebieden zou reizen, werd de expres-

sionistische Kruyder als centrale figuur gekozen.

In 1952 en 1953 waren er overzichtstentoonstellingen in Den Haag, Amsterdam en Den Bosch.

In 1988 kreeg Kruyders werk een blijk van herwaardering met de internationale tentoonstelling 'Ensor, Hodler, Kruyder, Munch, wegbereiders van het modernisme' in het museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam. Het werk van Kruyder kwam in de plaats van het werk van Vincent van Gogh, dat vanwege de hoog opgelopen verzekeringspremie niet meedeed.

Een groeiende waardering voor het werk van Kruyder blijkt verder uit de tentoonstelling: *Expressionisme in Nederland 1910-1930* die eind 1994 werd geopend in het Singer Museum te Laren. Eind 1996 organiseerde het Frans Halsmuseum in Haarlem een overzichtstentoonstelling begeleid door een oeuvrecatalogus.

Werk van Herman Kruyder werd aangekocht door het Groninger Museum, het Frans Halsmuseum in Haarlem, het Stedelijk Museum Amsterdam, het Van Abbemuseum in Eindhoven, het Rijksmuseum Twente in Enschede, het Haags Gemeentemuseum en het Singer in Laren.

In Blaricum werd een straat naar hem genoemd: de Herman Kruyderlaan.

Met dank aan Frits Booy, publicist.

Bronnen

De belangrijkste monografieën over Herman Kruyder zijn de tentoonstellingscatalogus van het Singer Museum (1980) en die van het Frans Halsmuseum (1996).

Kikkert, Kiki en Raassen-Kruime, Emke: *Herman Kruyder 1881-1935*.

Verboeket – Singer, Karin: *bulletin november 1994 Singer Museum Laren*.

Mauve tot Mondriaan. Made in Laren, tentoonstellingscatalogus Singer Laren (2014).

De mooiste schilderijen. Singer Laren 2015 (eigen uitgave), verkrijgbaar/in te zien in de shop van Singer Laren.

Oversteegen, J.J. e.a.: *tentoonstellingscatalogus Herman Kruyder, Stedelijk Museum A'dam (1953). Theaterencyclopedie*

'Kennismaking met de schilder Herman Kruyder' in het *Friesch Dagblad* d.d. 21-09-1957.

'Het expressionisme van Herman Kruyder' in *De Gooi en Eembode* d.d. 26-6-1980.

Coenraads, Jan P.: 'Het Expressionisme van Herman Kruyder' in *De Gooi en Eembode* d.d. 11-06-1980.

Kwantes, J.: 'Het echtpaar Kruyder' in *Tussen Vecht en Eem* februari 1995.

'Herman Kruyder als dwerg tussen de reuzen' in *De Telegraaf* d.d. 20-1-1986.

Reyne, P.C.J. : 'Herman Kruyder' in *De Vrije Bladen* (april 1948).

Noot

1. http://www.zomerdijkstraatretrospectief.nl/zdr_kruyder.html

Sint Jansprocessie, litho, 47 x 69 cm (coll. Singer Museum, Laren).

GLORIEUS BAARN EN LAGE VUURSCHE

In de tweede helft van de 19e eeuw was wandelen nog een zeldzame bezigheid. Er werd wel veel gelopen, maar dat was met een noodzakelijk doel, en niet als vrijetijdsbesteding. De doopsgezinde dominee Jacobus Craandijk bracht hierin verandering met acht dikke boeken, waarin hij zijn wandelingen door heel Nederland beschrijft. Deze boeken vonden veel aftrek en werden op verzoek van de lezers later als handzame wandelgidsjes uitgegeven.

De Baarnse uitgeverij *Prominent* heeft de beschrijving van drie van deze wandelingen van Craandijk in 2016 opnieuw in boekvorm uitgegeven met als titel *Glorieus Baarn en Lage Vuursche*. De wandelingen betreffen 'Baarn en Soestdijk', 'De beide Eemnessen en het Huis Groeneveld' en 'De Vuursche'.

door: Jan Baerends

Alhoewel dit recente boek niet bedoeld is als wandelgids, is het lezen ervan de moeite waard omdat wij door de ogen van een gegoede burger uit de 19e eeuw een beschrijving krijgen van onze zo geliefde regio. Verder valt op dat Craandijk zich goed voorbereidde op zijn wandelingen en de beschrijvingen lardeert met tal van historische wetenswaardigheden. Zo lezen we dat Baarn in 1390 stadsrechten ontving van bisschop Frederik van Wevelinkhoven. Nieuw voor mij was dat de kanonnen die ooit de Naald flankerden, in 1830 bij de Belgische opstand op de Belgen buit zijn gemaakt.

De liefde voor Baarn was bij Craandijk groot. Zo schrijft hij:

Zoveel wij kunnen – voor een verblijf van enige dagen, weken zelfs, levert Baarn met zijn omstreken overvloed van genot. Men vindt er, uren in de omtrek, een heerlijk oord dat voor verre tochten en rijtoeren een menigte van gelegenheden aanbiedt.

Men vindt er, onmiddellijk bij het dorp, een prachtig bos waar de voorraad kleine en grote wandelingen niet wordt uitgeput. Men vindt er aan alle kanten uitgestrekte bossen (...) waar tal van bekoorlijke plekje zijn. Men vindt er, ter afwisseling, bouwvelden waar de rogge golft en de boekweit bloeit, en ruime uitzichten over de vruchtbare weilanden waardoor zich de lieflijke Eemstroom kronkelt. Men vindt er rijke buitenplaatsen, wedijverend in plantsoen en bloemenschat. Men vindt er op korte afstand, een vorstelijk lustslot, bekoorlijk door zijn ligging, aantrekkelijk door de herinneringen voor koningshuis en natie daaraan verbonden. Men vindt er leven en vrolijkheid, welvaart en weelde alom.

Deze lofzang op Baarn zou in menige folder van Vorstelijk Baarn niet misstaan!

In de wandeling naar en rondom de Lage Vuursche lezen we over dit dorp: *De Vuursche is inderdaad een lieflijk plekje, een dorpje in het bos, een pareltje in het*

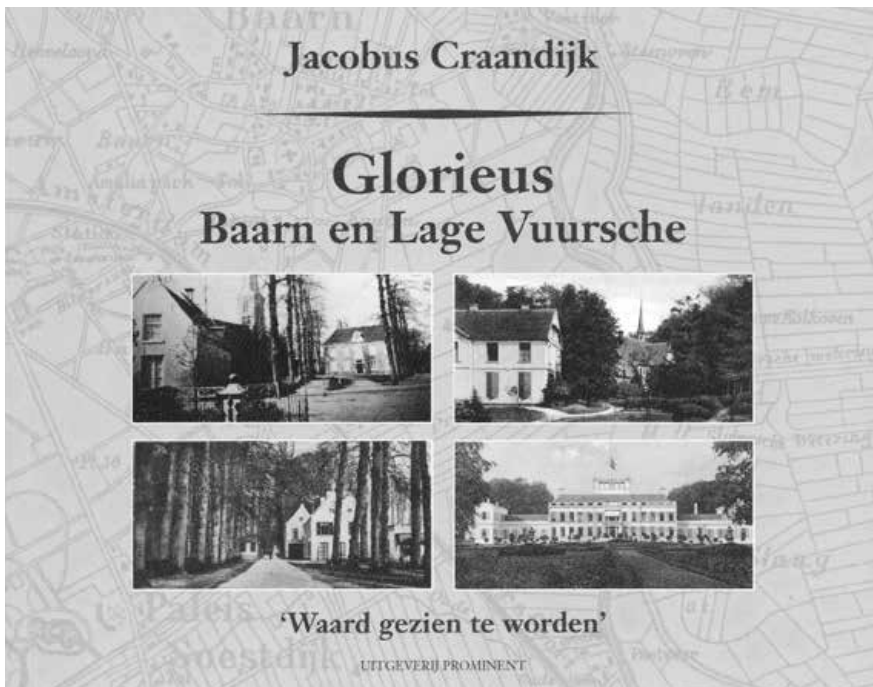
goud. Die naam verdient het heden wel in hoge mate. Wat is er een leven en bedrijvigheid, wat is er een weelde en luister ten toon gespreid.

Maar Craandijk had ook een goed oog voor de bezoekers van dit lieflijk plekje: *Daar komen op de schone zondagmiddag aan de Vuursche ook wel, die meer willen schijnen dan zij zijn, of die, door het rad der fortuin omhoog gewenteld, gaarne zouden doen vergeten wat zij of hun vaders geweest zijn.*

Om even verderop te vervolgen: *Maar als zij zich aanstellen als jonkers en freules dan maken zij zich eenvoudig belachelijk.*

Kortom, het is niet alleen een leerzaam boek (hoe werd ruim een eeuw geleden naar onze mooie gemeente gekeken), maar dikwijls ook zeer onderhoudend. De leesbaarheid van het boek wordt verder vergroot door de vele bij de tekst passende oude Ansichtkaarten en foto's. Resumerend kom ik dan ook tot de conclusie dat dit boek in geen enkele boekenkast van een oprechte Baarnliefhebber mag ontbreken.

Het boek Glorieus Baarn en Lage Vuursche (ISBN 9 789492 395061 - 168 pagina's) is voor € 16,95 verkrijgbaar bij Uitgeverij Prominent en in de Oudheidkamer.

Baerne

AMALIALAAN 39 VERDWENEN

Begin december 2016 werden de hoeders van karakteristieke panden in Baarn onverwachts met de neus op de feiten gedrukt: zonder melding vooraf aan omwonenden noch in de lokale media werd de witte villa aan de Amaliaaan gesloopt. Opnieuw een gebouw gesneuveld dat getuige is geweest van de opkomst van Baarn als zomerresidentie van vermogende burgers uit Amsterdam en omstreken. Want Baarn was in de het laatste kwart van de 19e eeuw een trekpleister van jewelste, met haar mooie natuur en frisse lucht, waar het leven nog in een landelijk tempo verliep en waar je in de hoofdstraten toch alles van je gading kon vinden, zelfs een sociaal leven met verenigingen, evenementen, concerten en een wielerbaan.

door: Henriëtte Beuk

De witte villa met serre stond sinds jaar en dag aan de oostkant van de laan tussen hotel *De la Promenade* en het station. De laatste 50 jaar als kantoorpand, onder meer voor het technisch adviesbureau Treffers (1969-1988), maar daarvoor als woning. Een onderzoek in de gegevens van het kadaster wees uit dat het perceel ooit eigendom is geweest van het koninklijk huis, maar in 1884 verkochten koning Willem III en consorten te 's Gravenhage een huis en een terrein van vermaak aan weduwe Evelina Willemina de Lanoij-van Manen te Amsterdam. Lang heeft ze er niet van genoten, want het bezit ging (vermoedelijk in de jaren 1890) over in handen van Pieter Dirksz. Ruijter, fabrikant te Wormerveer. En dat was niet zo maar een fabrikant, hij was medefirmant bij de cacao- en chocolade fabriek *Boon*.

De fabriek van Boon bestond al sinds 1813, in de molen *De Boonakker* werd blauwsel (voor de witte kookwas) en

cacao gemalen en het bedrijf handelde ook in specerijen en verfwaren. Willem Jacob Boon en Pieter Ruijter gingen in januari 1867 een vennootschap aan onder de naam *Firma W.J. Boon & Co.*

W.J. Boon overleed in 1871 en Ruijter zette het bedrijf voort. Pieter kocht in 1875 de schepzandmolen *Het Ruimpje* aan het Zuidereinde in Wormerveer en liet die slopen om er een chocoladefabriek te bouwen, die *De Ruijter* werd genoemd, naar de compagnon van Boon. In 1876 werd de fabriek uitgebreid met een stoommachine voor de fabricage van allerhande soorten cacao en chocolade. Boon & Co. verkreeg van koningin Wilhelmina de zeldzame goedkeuring om haar wapen te voeren als hofleverancier en in 1963 kwam daar het predikaat 'koninklijk' bij vanwege het 150-jarige bestaan van de firma. De fabriek maakte onder meer de Koetjesrepen, die een laag cacao gehalte bevatten en daarom geen chocoladerepen genoemd mocht

ten worden. Dat snoepgoed is vele generaties lang favoriet geweest bij kinderen en is enkele jaren geleden door een Belgisch bedrijf nieuw leven ingeblazen. Tot diep in de 20ste eeuw bleef de directie van het bedrijf in handen van familie van Ruijter¹, al werd het opeenvolgend overgenomen door *Promena* (vanaf 1925) en *Pette* (vanaf 1939).

In de bevolkingsregisters van Baarn bij *Archief Eemland* kon ik helaas geen inschrijvingen van Pieter en zijn gezin terugvinden. Het is dus niet duidelijk of hij met vrouw en drie dochters vaak in Baarn is geweest, maar afgaande op de uitbreidingen die Pieter en zijn echtgenote op het huis hebben laten aanbrengen - 700 m² bebouwd in 1883, 750 in 1897, 900 in 1900 en 976 in 1916 – zou het toch wat vreemd zijn als zijn gezin er geen gebruik van zou hebben gemaakt en het louter een investering was geweest.

Pieter overlijdt in 1899 op 60-jarige leeftijd en zijn weduwe Catharina van Dijk verkoopt het bezit in 1916 aan Hendrik Jan Nolte, koopman te Amsterdam.

Bronnen

Delpher.nl
Encyclopedie van de Zaanstreek, 1991
Kadaster bij Het Utrechts Archief
Wiewaswie.nl
Delpher.nl

Noten

1 Pieters dochter Elisabeth trouwt in 1888 met Cornelis Jan Laan die in na het overlijden van zijn schoonvader het bedrijf overneemt in 1899. Hun zoon Jan Jacob Laan (1891-1967) neemt het stokje over. Dat vervolgens door zijn schoonzoon H. Hissink (echtgenoot van Jan Jacobs stiefdochter Agnes Lucretia Sterneberg) ontvangen wordt. Hun zoon C.J. (Kees Hein) Hissink neemt in 1983 in de directie plaats.

Foto: Caspar Huurdeman

Uw oude of nieuwe huis meesterlijk geschilderd?

SCHILDERSBEDRIJF

u.d. Horst

CANTONLAAN 1 - 3742 CH BAARN
TEL. (035) 542 28 93 - FAX (035) 543 02 58

Voor Baarn en omstreken van oudsher bekend

Welkom bij Eethuys-Cafe "De Generaal"

Eethuys-Cafe "De Generaal" is gesitueerd in het stijlvolle monumentale pand uit 1870 dat in haar oorspronkelijke functie jarenlang dienst heeft gedaan als station Baarn, inclusief wachtkamer voor de Koninklijke familie. Het restaurant grenst aan het populaire wandel- en fietsgebied het Baarnsche Bos en is gemakkelijk bereikbaar met de trein of de auto (parkeren gratis).

Dagelijks geopend

Eethuys-Cafe "De Generaal" is dagelijks geopend vanaf 10:00 uur. De keuken is vanaf 12:00 uur geopend, waarna het ook mogelijk is om uit de zeer gevarieerde menukaart te bestellen.

Groot terras

Het restaurant beschikt over twee ruime zalen en een groot terras. In de zomer is het mogelijk, zolang het weer het toelaat, om buiten te dineren. Reserveren is niet noodzakelijk maar wordt echter wel aangeraden.

Wij staan u gaarne telefonisch te woord voor verdere vragen of reserveringen Eethuys-Cafe "De Generaal", Lt. Generaal van Heutszlaan 5, 3743 JL Baarn - Tel: (035) 5421784.

juwelier
van doorm

Al vier generaties liefde voor 't vak.

Brinkstraat 14-16 3741 AN Baarn Tel: 035-5413107
info@juweliervandoorm.nl www.juweliervandoorm.nl

ZANDVOORTWEG 1A
3741 BA BAARN
TELEFOON: 035 541 2063

Eemnesserweg 12, postbus 97, 3740 AB Baarn
Telefoon: (035) 541 33 21, telefax (035) 541 81 53
E-mail: info@debaarnsenotarissen.nl

PLEZIERIG LEVEN, ZORGELOOS WONEN

DANKZIJ ONS ZORGHOTEL
KUNT U EVEN 'PROEFWONEN'

Welkom bij Huize Brandsen. Een sfeervol woon-zorghuis en zorghotel midden in het gezellige en groene Baarn. Hier geniet u van professionele levensloopbestendige zorg, ruime appartementen en een levendige sfeer. Een zorgindicatie is niet noodzakelijk. Zo wordt verzorgd wonen zorgeloos leven. Zie www.huizebrandsen.nl

HUIZE • BRANDSEN
verzorgd wonen

Koningweg 2, 3743 EV Baarn 035 541 3055 info@huizebrandsen.nl www.huizebrandsen.nl

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

M.A. Smulders - de Jong apotheker

UW GENEESMIDDEL ONZE ZORG

Laanstraat 26, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

E-mail apotheekjulius@ezorg.nl

www.apotheekjulius.nl

AL 35 JAAR STERK IN:

- TAPIJT
- LAMINAAT
- GORDIJNEN
- VITRAGE
- RAAMDECORATIE
- MEUBELSTOFFERING
- BEDDEN
- BOXSPRINGS
- DEKBEDDEN EN
KUSSENS
- BEDTEXTIEL

VAKKUNDIG,
ERVARING, SERVICE EN
EEN DESKUNDIG
ADVIES

DE WOON- EN SLAAPSPECIALIST
VAN BAARN E.O.

jan buis

NIEUWSTRAAT 24-27, 3743 BK BAARN

WONEN: TEL. 035-5412600

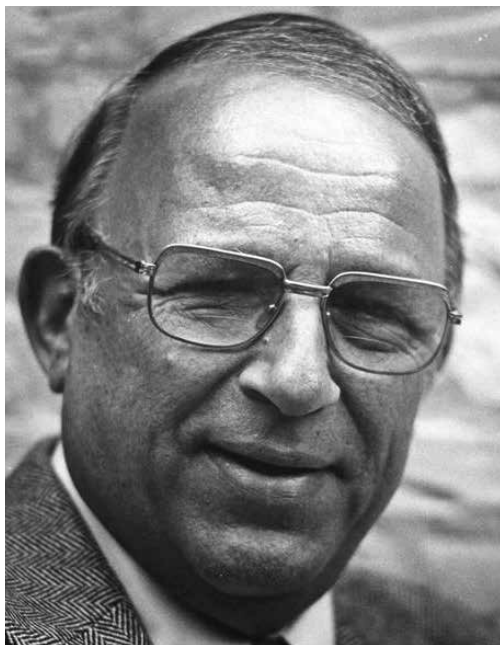
SLAPEN: TEL. 035-5413076

DAVID ZUIDERHOEK,

ARCHITECT GASPARD DE COLIGNYSCHOOL

Met de komst van het nieuwe schoolgebouw *Noorderbreedte* op het terrein van de voormalige gemeentewerf in Baarn raakten de gebouwen van de oude Montinschool en Gaspard de Colignyschool overbodig voor de huisvesting van basisschoolleerlingen. Het gebouw van de Montinschool was al jaren verouderd en dringend aan vervanging toe. De Gaspard de Colignyschool staat er, ondanks haar bijna 50-jarige leeftijd, daarentegen nog prima bij¹. Het ontwerp van architect David Zuiderhoek is, zoals veel van zijn (school)gebouwen, goed bestand tegen de tand des tijds. Op beide locaties is woningbouw voorzien. Of een deel van het oude gebouw van de Gaspard de Coligny op een of andere manier een plek zal krijgen in het ontwerpplan voor de nieuwe woningen is aan de ontwikkelaar.

door: Marjo Stam

David Zuiderhoek (1911-1993).

In de jaren '50 en beginjaren '60 van de vorige eeuw groeide de Nederlandse bevolking explosief. Ook in Baarn nam het aantal inwoners snel toe en ontstonden er nieuwe Wederopbouw-woonwijken, onder andere aan de noordkant van het dorp. In 1958 nam het bestuur van de Verenigde Eemschool² met de Bijbel het initiatief tot het bouwen van een Lagere School en Kleuterschool in de te ontwikkelen Noord/Noordwestwijk, voor kinderen die in deze nieuwe wijk zouden komen te wonen en voor leerlingen uit villapark Ferdinand Huijck. Als locatie had men een terrein tussen de Gaslaan, Zandvoortweg en Rusthoek op het oog.

Het schoolbestuur beschikte al over een school aan de Dalweg (lager onderwijs en ULO), maar die kampte met ruimtegebrek, vandaar dat er met de gemeente gesproken werd over de bouw van een

nieuwe school. In 1961 rustte er nog een woonbestemming op het beoogde terrein, zo blijkt uit een brief van Publieke Werken aan het schoolbestuur, maar: (...) *waarschijnlijk kan het voor het schoolgebouw bestemd worden. Daarvoor is ook een onteigeningsprocedure noodzakelijk. Om het onderhavige bouwplan te kunnen realiseren, moet de (nog) op het terrein staande oude boerderij van G. Zonneveld worden gesloopt.*

Dat gebeurde uiteindelijk ook, er vond een grondruil plaats en Zonneveld kon elders, op Drakenburgerweg 4, een nieuwe boerderij bouwen. In 1966 werd de oude boerderij gesloopt.

In 1963 ontving de toen in Baarn wonende en kantoorhoudende architect David

Zuiderhoek de opdracht de nieuwe school te ontwerpen. Het ruimtegebrek was inmiddels zo nijpend geworden, dat de school aan de Dalweg tijdelijk met een aantal klassen onderdak had gevonden in de gemeentelijke school voor lager onderwijs, de Julianaschool. Ook die ruimte was al snel te krap. Toch schoot de gemeente niet echt op, en toen er in 1967 nog steeds geen aanvang kon worden gemaakt met de bouw van de nieuwe school aan de Zandvoortweg stuurde het ongeduldige schoolbestuur op 8 februari 1967 een aangetekende brief met het verzoek om toestemming voor de start van de bouw. In 1968 kwam daar een verzoek bij voor de bouw van een kleuterschool met twee speelwerklokalen ter vervanging van de houten noodkleuterschool *Zonneveld* die er als voorpost van de Gaspard de Colignyschool was neergezet.

Toen pas kwam eindelijk de vaart erin, de bouw van de school startte en deze werd officieel geopend op 10 augustus 1968. De nieuwe kleuterschool, naar een ontwerp van architectenbureau Bos, was twee jaar later gereed voor gebruikname.

Joris Zonneveld en zijn echtgenote Marijtje Ramp waren de eerste 'Zonnevelden' die de boerderij op Zandvoortweg 254 in Baarn bewoonden. Het pand is in 1855 gebouwd, dat jaartal stond met grote cijfers op de voorgevel. Oorspronkelijk heette de boerderij De Koekoek. Hun zoon Gerbrand heeft hier later ook nog 22 jaar gewoond.

Opening Gaspard de Coligny

Voor de opening van de nieuwe school werd een tentoonstelling ingericht over Gaspard de Coligny, de Franse admiraal die zich had ingezet voor kerkelijke reformatie, leider was geweest van de hugenoten en bovendien de schoonvader was van Willem van Oranje: Gaspards dochter Louise was de vierde echtgenote van deze prins. De Franse hugenoot werd vermoord tijdens de Bartholomeusnacht van 1572 en werd in Nederland een van de boegbeelden van de protestantse gemeenschap. Het Huisarchief van HM de Koningin stelde een deel van de tentoongestelde spullen beschikbaar en namens koningin Juliana ontving de school zelfs een reproductie van een portret van Gaspard de Coligny. Aan de buitenmuur kwam een smeedijzeren Hugenotenkruis te hangen, gemaakt door R. Janssen uit Hemmen (Gld).

Portret Gaspard de Coligny (1512-1572), door Jan Antonisz. Van Ravesteyn (coll. Rijksmuseum).

De toenmalige burgemeester Van Beek Calkoen prees bij de opening architect Zuiderhoek voor het schoolontwerp met 'markante allure'. Hij hoopte dat er in de gemeente meer gebouwen van deze architect zouden verrijzen³. Mr. F.J. van Beek Calkoen stond bekend als een 'modernist'. Als het aan hem lag, moest alles nieuw, oude gebouwen konden maar beter weg. In de jaren 1960 zijn er zeker zeven, soms eeuwenoude boerderijen aan de Zandvoortweg verdwenen.

De getalenteerde David Zuiderhoek

David Zuiderhoek was dus de ontwerper van de Gaspard de Colignyschool. Deze getalenteerde en succesvolle architect was op 26 november 1911 in Amsterdam geboren. Als kind al beschikte David over een bijzonder tekentalent. Nadat hij als jongen in 1927 de Mulo had afgerond met een diploma, schreef hij zich in

voor de Industrieschool voor Bouw- en Werktuigbouwkunde in Amsterdam. Hij volgde deze avondopleiding van 1927 tot 1933 en combineerde dit met praktijkwerk: vanaf 1 april 1930 tot medio 1935 werkte hij als bouwkundig tekenaar en opzichter bij de Amsterdamse architect Ferd. B. Jantzen, die zich vooral toelegde op de bouw van kerken. Na

de Industrieschool schreef David zich in voor de vierjarige cursus *Voortgezet en Hoger Bouwkunst Onderricht (VHBO)* aan de Amsterdamse Academie van Bouwkunst. Tijdens die studie kwam hij in 1935 in contact met architect F.A. Eschauzier die naast zijn architectuurpraktijk ook als docent op de Academie werkzaam was. Zuiderhoek viel kennelijk in de smaak, want hij kwam vanaf 1935 tot eind 1940 als bouwkundig tekenaar en architectonisch medewerker in dienst van Eschauzier, van wie hij mogelijk zijn belangstelling voor het ontwerpen van villa's en landhuizen overnam. Daarna werkte Zuiderhoek van 1940–1945 bij het Rotterdamse bureau *Grandpré Molière, Verhagen, Kok en Gouwetor*.⁴ Hier deed hij vooral praktijkervaring in de stedenbouwkunde op. Tijdens de oorlog maakte Zuiderhoek schetsen voor kleine landhuizen, die in 1947 werden gebun-

deld en uitgegeven onder de titel *De bouwkunst van het kleine landhuis*.

Stadsarchitect Amersfoort

Direct na het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog zocht de gemeente Amersfoort naar een stadsarchitect die de uit zijn functie ontheven stadsarchitect ir. C.B. van der Tak kon vervangen. Zuiderhoek werd geselecteerd als diens opvolger en op 15 oktober 1945 ging hij officieel als nieuwe gemeentearchitect aan de slag. Hij was toen 33 jaar oud, en zou 10 jaar stadsarchitect in Amersfoort blijven, waar hij nauw samenwerkte met stedenbouwkundige Arie Roomans.

In 1946 ontstond het *Kernplan voor Amersfoort* met onder andere nieuwbouwcomplexen aan de noord- en oostkant van Amersfoort.

De Bomenbuurt in het Soesterkwartier werd daarvan de meest in het oog sprin-

Bomenbuurt Amersfoort (coll. Archief Eemland).

gende wijk die onder leiding van de stadsarchitect werd ontwikkeld en die internationaal veel aandacht trok. Over zijn eigen vakgebied schreef Zuiderhoek in 1946: *De ervaren stedenbouwkundigen trachten met behoud van zooveel mogelijk natuurschoon, bedachtzaam en kunstzinnig de groei onzer dorpen en steden binnen bepaalde banen te houden.*⁵

Zuiderhoek ontwierp ook enkele nieuwe gebouwen in de oude binnenstad en enkele scholen. De Amersfoortse scholen waar hij het meest bekend door is geworden, zijn de zogenaamde 'scholen op poten', resp. de Prof. Dr. Ph. Kohnstammschool, Evertsenstraat (1951-1952) en de Prof. Dr. G. van der Leeuw school, Bosweg (1953). Deze scholen hebben twee iets 'wijkende benen' waarin elk drie lokalen zijn on-

dergebracht en die in het midden zijn verbonden met een hoger gelegen lokaal om kinderen droog buiten te laten spelen.

Aanvankelijk ontwierp Zuiderhoek betrekkelijk traditioneel, later werd hij gematigd modern, in de voor de wederopbouw (1945-1960) karakteristieke zogenoemde 'shake hands' architectuur.⁶ Door het hele land kreeg hij opdrachten die hij naast zijn werk als stadsarchitect van Amersfoort mocht uitvoeren. Toch nam hij in 1955 ontslag als stadsarchitect bij het college van B&W. De reden is niet bekend, maar mogelijk speelde mee dat hij niet de uitverkoren architect werd voor de bouw van een nieuw stadhuis in Amersfoort. Hoe dan ook, Zuiderhoek vertrok en startte zijn eigen architecten- en stedenbouwkun-

Kohnstammschool, Amersfoort: 'de school op pootjes' (foto via Anton Groot/Pinterest).

dig bureau, aanvankelijk in zijn woonhuis in Amersfoort. Door zijn bekendheid als architect-stedenbouwer van gebouwen en wijken in Amersfoort lukte het hem ruim voldoende opdrachten te verzamelen. Zijn woning werd snel te klein en met behulp van een lening van vrienden kon hij villa *Sparrenwoude* in Baarn aankopen. Hier groeide zijn bedrijf vanaf december 1956 uit tot een succesvol bureau dat door het gehele land projecten heeft gerealiseerd, van individuele gebouwen tot complete wijken, zoals de nog steeds geroemde wederopbouwwijk *Kerschoten* in Apeldoorn⁷ (vanaf 1958) en het stedenbouwkundigplan voor de wijk *Rozendaal* in Leusden met 476 drive-inwoningen (1971).

Bouwen in Baarn

Een van de allereerste opdrachten die hij voor een gebouw in Baarn ontving, was het ontwerp voor de christelijke lagere school *Gaspard de Coligny*. Voor de school tekende hij in 1963 een halschool in een stramien van vier gestapelde bouwdelen die door een kleine centrale hal onderling met elkaar verbonden waren. De opzet van de school was op zich niet heel vernieuwend voor die tijd, maar het kenmerkt wel het werk van Zuiderhoek in die periode, door rond een centraal punt functionele ruimten te plaatsen. De Gaspard de Colignyschool telde zes lokalen, naast

*Villa Sparrenwoude met aanbouw,
Prins Bernhardlaan 7, Baarn.*

toiletruimten, een trappenhuis, een aula en een docentenkamer. De lokalen zijn verdeeld over twee bouwlagen. Op de begane grond bevinden zich drie lokalen en een docentenkamer, op de verdieping drie klaslokalen en een iets ruimere aula. Intrigerend onderdeel was een terugvallend bouwdeel waardoor

de aula op de bovenverdieping over het deel op de begane grondheen werd geschoven en op poten gezet. Hierdoor konden kinderen droog de toegang van de school bereiken.

De daken zijn puntdaken. Niet iedereen is het erover eens of deze puntdaken - zoals de lokale overlevering vertelt - herinneren aan de gesloopte boerderij *Zonneveld*. De Baarnse architect Martin Groenesteijn, die een uitgebreid en lovend artikel over Zuiderhoek schreef⁸, twijfelt eraan of Zuiderhoek met de 'dakjes' bewust aan de voormalige boerderij *Zonneveld* heeft gerefereerd: *De school had bij wijze van spreken ook zonder de dakjes ontworpen kunnen zijn.*⁹

Anton Groot, een van de auteurs van het recent verschenen boek over Zuiderwijk is echter stellig: *De puntdakjes refereren aan de boerderij die er eerst stond.*¹⁰

Architect Groenesteijn is enigszins kritischer over het ontwerp voor de Gaspard de Coligny, Zuiderhoek heeft eerder mooiere scholen ontworpen: *Het architectonisch en stedenbouwkundig werk uit zijn beginperiode is verfijnd, iets wat later minder wordt. Vergelijk bijvoorbeeld de Kohnstammschool in Amersfoort eens met de De Colignyschool in Baarn. Van de elegantie uit Amersfoort is in Baarn niets meer over.*¹¹ Later nuanceert hij deze uitspraak: *Het is weliswaar niet het meest spectaculaire gebouw in het ou-*

De nieuwe Gaspard de Colignyschool

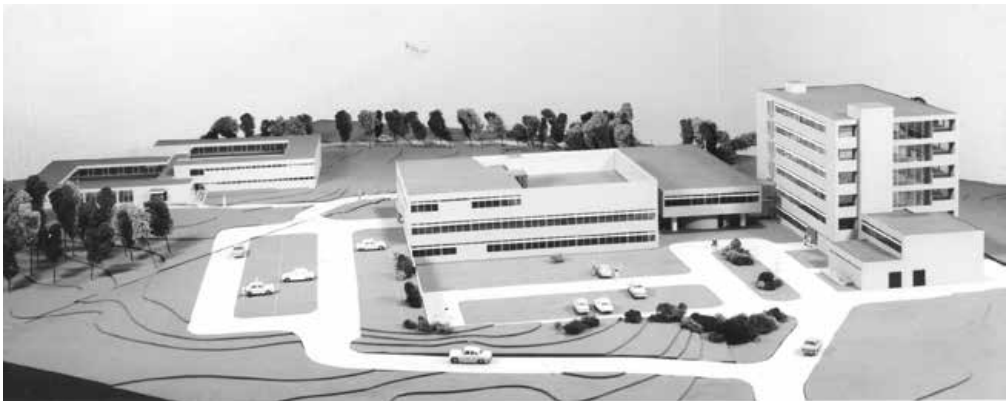
vre van Zuiderhoek, maar het past goed op zijn plek. De gekozen vorm, vier blokken rond een kern, is typisch een thema uit de jaren zestig, je moet het gebouw in zijn tijd zien, wat speelde er toen, wat was actueel? Aardig is dat het fietsenhok dezelfde constructie heeft van aan elkaar geschakelde vierkanten. De karakteristieke verticale belijning van de kozijnen is een typisch Zuiderhoek-element.¹²

Voor Baarnse opdrachtgevers heeft Zuiderhoek naast de Gaspard de Colignyschool nog circa tien, heel diverse, gebouwen ontworpen¹³, in chronologische volgorde:

- het Algemeen Ziekenhuis Maarschalksbos (1963, met uitbreidingen 1967-1971);
- de gereformeerde Opstandingskerk, Eemweg (1963);
- een woonhuis voor de familie Van Raalte, Prinses Carolinalaan (1968, niet uitgevoerd);

- het langgerekte kantoorgebouw van de Philips Phonografische Industrie (PPI) aan de Amaliaaan (1969-1971), met een uit die tijd karakteristieke kantoortuin. Het gebouw volgt de kromming van de straat. De gevels bestaan uit een compositie van prefab-betonelementen.
- diverse uitbreidingen voor het bureau en woonhuis van Zuiderhoek, de oude villa *Sparrenwoude*, Prins Bernhardlaan (1971-1972);
- een villa voor mevrouw Wijsmuller, Hertog Hendriklaan 2, (1974)¹⁴;
- een pastorie en ontmoetingsruimte voor de RK Nicolaaskerk, Kerkstraat (1974 met uitbreidingen tussen 1976-1978);
- een villa voor de familie Schornagel Amsterdamsestraatweg/Prins Bernardlaan (1975, niet uitgevoerd).

Daarnaast werd Zuiderhoek door het Baarnse gemeentebestuur tussen 1962

Maquette ziekenhuis aan de Molenweg, Baarn.

Ontwerpschets Groene Hart, Baarn
(foto: Het Nieuwe Instituut, archief Zuiderhoek).

en 1970 als adviseur gevraagd om stedenbouwkundige oplossingen te ont-

werpen. Hij ontwikkelde een bebouwingsplan voor de Van Heemstralaan (1968) en een jaar later raakte hij betrokken bij het Groene Hart van Baarn, de ontwikkeling van grotere gebouwen op terreinen tussen de Laanstraat en Javalaan, langs de randen van het huidige Pekingpark, met o.a. een gemeentehuis en een bibliotheek. Deze plannen zijn nooit veel verder gekomen dan de tekentafel.

De laatste jaren van zijn loopbaan deelde Zuiderhoek zijn bureau met architect Van der Veen, onder de bedrijfsnaam *Zuiderhoek & Van der Veen*. Na een faillissement stopte hij in 1980 met zijn bureau. Hij overleed op 15 oktober 1993 en ligt begraven op de Nieuwe Begraafplaats in Baarn.

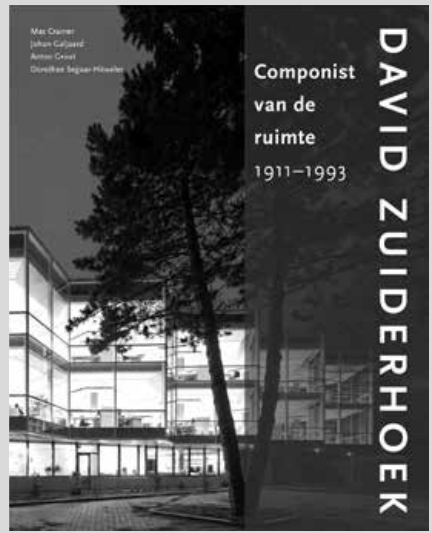
De omgang met wederopbouwarchitectuur, waaronder de meeste werken

Naslagwerk over David Zuiderhoek

Recent verscheen het zeer informatieve, uitgebreide en rijk van illustraties voorziene boek *David Zuiderhoek, 1911–1993 – Componist van de Ruimte*, van de auteurs Max Cramer, Johan Galjaard, Anton Groot en Dorothee Segaar-Höweler bij uitgeverij Thoth.

De auteurs belichten vanuit verschillende invalshoeken het leven en vooral het werk van deze (toch ook een beetje Baarnse) getalenteerde architect.

Prijs € 34,95
ISBN 978 90 6868 712 5

De Opstandingskerk, Eemweg.

Philips Phonografische Industrie, Amaliaaan.

van Zuiderhoek geschaard kunnen worden, is een actueel thema nu veel van deze gebouwen economisch afgeschreven zijn. De aanbeveling van Martin Groenesteijn, zoals verwoord in zijn artikel¹⁵, zouden we als Baarnse gemeenschap ter harte moeten nemen:

Het zorgvuldig omgaan met waardevolle gebouwen uit de wederopbouwperiode en die van Zuiderhoek in het bijzonder is zeer de moeite waard. Vaak zijn het gebouwen of ensembles die zich in het collectieve geheugen nestelen en daardoor van waarde zijn voor de plek waar ze staan.

Met dank aan Martin Groenesteijn en Anton Groot voor het aanleveren van input voor en commentaar op dit artikel. Ook de lezing op 28 februari jl. van de auteurs van het genoemde boek over Zuiderhoek heb ik benut bij het schrijven van dit artikel.

Beeld

Tenzij anders vermeld, afkomstig uit beeldbank van de HKB.

Bronnen

Archief Eemland
Archief Historische Kring Baerne
Archief Het Nieuwe Instituut Rotterdam
Archief *Baarnsche Courant* (BC)

Noten

1. Nadat de school vanaf schooljaar 2016-2017 leeg kwam te staan, is vanuit de buurt het initiatief ontstaan om (een deel van) het gebouw tijdelijk in gebruik te nemen voor buurtactiviteiten. Daarvoor werd de stichting *Lokaal-O* opgericht. Op deze manier functioneert het gebouw voorlopig nog als een levendige ontmoetingsplek voor (buurt)bewoners.
2. Ook de Amalia Astroschool viel onder dat bestuur
3. Het schoolbestuur is iets minder enthousiast over architect Zuiderhoek. Hij blijkt het budget te hebben overschreden en de gemeente wil dit niet aanvullen. In een brief d.d. 26-05-1969 aan het architectenbureau schrijft het bestuur: *Wij willen u nu reeds mededelen dat wij u, indien de gemeente bij de definitieve afrekening tot correctie van de bedragen overgaat, voor de overschrijdingen*

van de toegestane bedragen aansprakelijk zullen stellen. Betalingen aan uw kantoor zullen om de hierboven genoemde reden worden opgeschort. (BC d.d. 12-08-1968:

4. Vanaf 1941 gaat het bureau verder onder de naam *Verhagen, Kuiperok en Gouwetor*.
5. Geciteerd in *Local Heroes* #11 – David Zuiderhoek, online beschikbaar op winhov.nl (M. Groenesteijn).
6. Bouwstijl uit de Wederopbouwperiode waarbij traditionele baksteengevels en vormmiddelen worden gecombineerd met moderne materialen en constructiemethoden als staal en beton. Een mengvorm tussen de traditionele en moderne bouwmethoden.
7. De Apeldoornse wijk Kerschoten is een van de 30 wederopbouwgebieden die door de RCE benoemd zijn als van nationaal belang.
8. *Local Heroes*, idem
9. Telefoongesprek met auteur d.d. 10-01-2017.
10. *David Zuiderhoek 1911-1993 - Componist van de Ruimte*.
11. *Local Heroes*, idem
12. Telefoongesprek met auteur idem
13. Inventarisatie en archief Het Nieuwe Instituut, Rotterdam
14. Het woonhuis is asymmetrisch gebouwd en wijkt nogal af van omliggende woningen.
15. *Local Heroes*, idem.

HEEFT U NOG

OUDE FILMBEELDEN & FOTO'S

VAN BAARN ?

De Historische Kring zoekt materiaal gemaakt tussen de jaren '50 en '80
Heeft het iets met Baarn te maken? Stuur ons een e-mail of bel!

Baerne

GIFTEN EERSTE KWARTAAL 2017

De collectie van de Oudheidkamer is het afgelopen kwartaal uitgebreid met 42 giften waarvan 12 betrekking hebben op het beroepsleven van de Baarnse politie, zoals een map met parkeerbriefjes, een doos met ampullen voor alcoholmeting en verschillende instrumenten voor het controleren van motorrijtuigen. Verder bestaat de verrijking onder meer uit negen diploma's en certificaten van diverse opleidingen en beroepen en negen reclamedragers. Op onderstaande foto ziet u een selectie van de recente aanwinsten. Wij danken de gulle gevers van harte. Mocht u van zins zijn om op te ruimen en treft u tijdens die actie spullen aan die van Baarnse afkomst zijn of op Baarn betrekking hebben? Neemt u dan contact op met de Oudheidkamer.

Blikken chocoladevormen van bakkerij Wijers; bierglas en bierflesjes De Baarnsche Brouwerij: Willem III (amber) en Hendrik (blond); schilderij van boerderij met hooischuur en koeien, door Jaap de Ruig; ingelijste potloodtekening van het interieur van de Pauluskerk; zwarte muts en diverse handschoenen van politie Baarn; receptiebel oude politiebureau Baarn; zwarte leren map met parkeerbriefjes en richtlijnen van politie Baarn; wit bord met afbeelding Koninklijk Paleis Soestdijk, datum van uitgifte 14-09-1987; groot wandbord (Delfts blauw) - postduivenvereniging 1992; priktol van hout.

ZAND EROVER

BEGRAVEN IN BAARN

**EEN EXPOSITIE VAN DE HISTORISCHE KRING BAERNE OVER
GRAFHEUVELS, GRAVEN EN RITUELEN IN BAARN**

17 JUNI TOT 16 OKTOBER

**WOENSDAG 14.00 - 16.00 UUR & ZATERDAG 11.00-13.00 UUR
HOOFDSTRAAT 1A (ONDER DE BIBLIOTHEEK) ENTREE GRATIS**

WWW.HISTORISCHINGKRINGBAERNE.NL

(C) 2017

Baerne

EXPOSITIE 'ZAND EROVER'

Na het succes van de huidige tentoonstelling *Werk aan de winkel* over de middenstand in Baarn is het tijd voor een ander onderwerp. Een tentoonstelling over begraven en begraafplaatsen in Baarn. Met de toepasselijke naam *Zand erover*.

Deze nieuwe expositie komt tot stand door de samenwerking van enkele werkgroepen van de HKB. Werkgroep Arwe neemt de oude begraafplekken, zoals grafheuvels voor zijn rekening. Werkgroep Oude begraafplaats Berkenweg zal u iets vertellen over deze rustieke laatste rustplek en het werk dat de werkgroep daar verricht. En de Oudheidkamer brengt informatie aan over de algemene begraafplaats aan de Wijkampaan, de Rooms Katholieke begraafplaats achter de Nicolaaskerk, de voormalige begraafplaats aan de Zandvoortweg (oude RK-begraafplaats) en de begraafplaats die ooit

gevonden werd in de Kerkstraat. Begraafrituelen, begrafenisondernemers, en graven in de Pauluskerk komen ook aan bod. Opnieuw veel interessante weetjes over leven en dood in Baarn toen en nu.

De officiële opening is zaterdag 17 juni 2017 om ca. 11.15 u in de Oudheidkamer. Burgemeester Mark Röell heeft zich bereid verklaard de tentoonstelling te openen. Alle leden en alle geïnteresseerden zijn van harte welkom. Ook deze expositie is weer gedurende een viertal maanden te bezoeken op woensdag 14.00-16.00 u en op zaterdag 11.00-13.00 u.

COLOFON

Baerne is een kwartaaluitgave van de Historische Kring Baerne. Vormgeving en druk: Drukkerij BakkerBaarn. Opplage: 850 ex.

Redactie Baerne

Henriëtte Beuk
Marjo Stam
E redactie@historischekringbaerne.nl

Postadres

Historische Kring Baerne
Postbus 326
3740 AH BAARN
T (035) 54 303 77
E info@historischekringbaerne.nl
I historischekringbaerne.nl

Bezoekadres

Oudheidkamer HKB
Hoofdstraat 1a - 3741 AC BAARN
Ingang via de bibliotheek, in het souterrain, door de jeugdbibliotheek. Er is een lift aanwezig.

Openingstijden

Wo. 14-16 u en za. 11-13 u.
Op afspraak andere bezoektijd mogelijk. Bel voor nadere informatie naar (035) 54 303 77 tijdens openingstijden of mail naar oudheidkamer@historischekringbaerne.nl.

Ereleden

Mw. P.H. Kuijt-Smit

Contributie

Per jaar en per adres € 16.
NL18 INGB 0004.192.133 t.n.v. de Historische Kring Baerne te Baarn. Extra bijdragen zijn van harte welkom.
U ontvangt het kwartaalblad *Baerne* en heeft gratis toegang tot onze lezingen.
De HKB is aangemerkt als culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). Giften aan een ANBI kunt u van de inkomsten- of vennootschapsbelasting aftrekken. Een erkende ANBI hoeft geen successie- of schenkingsrechten te betalen over legaten en schenkingen. Uw schenking komt dus volledig ten goede aan de HKB.

Verzendkosten Baerne

Buiten Baarn, binnen Nederland: € 10 per jaar. Gelieve contributie plus verzendkosten in één bedrag over te maken.

Verkoopadressen Baerne (in Baarn)

Los exemplaar € 3,50.
Oudheidkamer HKB,
Hoofdstraat 1a;
Boekhandel den Boer,
Laanstraat 69;
Bruna, Laanstraat 32.

Ledenadministratie

Dhr. H.J. Kroon
T (035) 54 130 01
E ledenadministratie@historischekringbaerne.nl

Dagelijks bestuur

Jan Baerends,
voorzitter
T (035) 54 228 54

Dhr. B. van Essen
Secretaris
E secretaris@historischekringbaerne.nl

Jacques van Eijk
Penningmeester
T (035) 62 269 66

Algemene bestuursleden

Mw. E.M.M.A. Kuizinga-Claassens
Werkgroep Oudheidkamer
T (035) 54 203 72

Dhr. T.J. Hofstra
Werkgroep Oude Begraafplaats
T (035) 53 115 15

Dhr. J.W.A.A. van der Laan
Werkgroep Archeologie
T (035) 54 116 56

Mw. H.T.M. Beuk
Redactie *Baerne*
M06 27 357 807

Mingo van der Stoep
Werkgroep Communicatie
T (035) 88 850 15

Gerard de Vries,
algemeen bestuurslid
T 06 30 111 701

Mw. Th. Kruidenier-Brands
T (035) 54 178 60

AGENDA

17-jun	Opening expositie 'Zand erover', aanvang 11.00 u in de Oudheidkamer
2-sep	Cultureel Festival, u vindt onze kraam in de Laanstraat
10-sep	Open Monumentendag
16-sep	Excursie naar de Oranjestad Buren, voor aanmelding zie inlegvel

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Inruilactie

Alles om te printen vind je bij Bruna

Bruna heeft een ruim assortiment huiskamer en merk cartridges.

*Lever uw oude cartridge in en krijg €1.- korting op een nieuwe.

Bruna
Laanstraat 32
3743 BG Baarn
www.bruna.nl

blij met **bruna**

**RUGCENTRUM
BAARN**
specialisten in bewegen

**FYSIOTHERAPIE
CHIROPRACTIE
OEFENTHERAPIE
MANUELE THERAPIE
PODOTHERAPIE
HAPTOTHERAPIE**

U bent van harte welkom
in ons moderne centrum,
met een vriendelijk en
professioneel team.

Plus-
praktijk

Plataanlaan 5 3741 WE Baarn tel: 5411346 www.rugcentrumbaarn.nl

Dit lid van de Historische
Kring Baerne is op deze
manier uitgenodigd voor
een persoonlijke rondlei-
ding (op afspraak)
bij Rugcentrum Baarn,
inclusief koffie.